

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра таксації лісу та лісового менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ лісового і садово-паркового господарства

Р. Д. Василюшин

« 03 » _____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри таксації лісу та лісового менеджменту

Протокол № 11 від 20 травня 2024 р.

Т. в. о. завідувач кафедри

В. В. Миронюк

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Лісове господарство»

О. П. Бала

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Менеджмент лісових ресурсів»**

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Освітня програма «Лісове господарство»

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробник: доцент кафедри таксації лісу та лісового менеджменту, к. е. н.,
доцент О. П. Павліщук

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни «Менеджмент лісових ресурсів»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	20 «Аграрні науки та продовольство»	
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	205 «Лісове господарство»	
Освітня програма	«Лісове господарство»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	2	1 – 2
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Самостійна робота	120 год.	164 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Менеджмент лісових ресурсів» є поглиблення теоретичних знань студентів та формування у них практичних менеджерських навичок, спрямованих на забезпечення ефективного використання лісових ресурсів, їх збереження, відновлення та охорони за умов ринкової економіки та з урахуванням глобальних екологічних загроз.

Завданнями навчальної дисципліни є набуття та поглиблення теоретичних знань й формування практичних вмінь студентів щодо:

- системного, процесного та адаптивного підходів як основи прийняття рішень у менеджменті лісових ресурсів;
- методів обґрунтування ефективних рішень, що буде використано у процесі менеджменту лісових ресурсів;
- ризик-менеджменту на підприємствах лісового господарства;
- менеджменту лісових ресурсів за кризових умов;

- організації інноваційної діяльності на підприємствах лісового господарства та методичного інструментарію оцінювання її ефективності;
- екологічних та соціально-економічних пріоритетів менеджменту лісових ресурсів на засадах сталого розвитку та механізму практичної реалізації відповідних йому підходів;
- менеджменту лісових ресурсів на територіях природно-заповідного фонду;
- стратегічного менеджменту на підприємствах лісового господарства за умов динамічного ринкового середовища;
- підходів до менеджменту лісових ресурсів за умов європейської інтеграції України, зокрема з урахуванням вимог до забезпечення законності походження деревини, попередження знеліснення та деградації лісів;
- ефективного використання недеревинних лісових ресурсів як перспективного напрямку диверсифікації діяльності підприємств лісового господарства;
- менеджменту енергетичного потенціалу деревинних лісових ресурсів;
- менеджменту конфліктів, пов'язаних із лісовими ресурсами та лісогосподарською діяльністю.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 4. Здатність розробляти та реалізовувати поточні та стратегічні плани розвитку підприємств лісової галузі, беручи до уваги ресурси, ризики, а також економічні, правові та екологічні аспекти.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати чинники, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

ПРН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПРН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

ПРН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

ПРН 8. Розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології.

ПРН 9. Визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов.

ПРН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади менеджменту лісових ресурсів у контексті сталого розвитку														
Тема 1. Вступ. Поняття та сутність менеджменту лісових ресурсів	1	11	2	2			7	10,5	0,5					10
Тема 2. Системний та адаптивний підходи як основа прийняття рішень у менеджменті лісових ресурсів	2	11	2	2			7	11,5	0,5	1				10
Тема 3. Ризик-менеджмент у лісовому господарстві	3	11	2	2			7	11,5	0,5					11
Тема 4. Менеджмент лісових ресурсів за кризової ситуації	4	11	2	2			7	11,5	0,5	1				10
Тема 5. Сутність та основні положення концепції управління лісами на засадах сталого розвитку	5	12	2	2			8	10,5	0,5					10
Тема 6. Пріоритети менеджменту лісових ресурсів на засадах сталого розвитку	6	12	2	2			8	11,5	0,5	1				10
Тема 7.1. Менеджмент лісових ресурсів на території природно-заповідного фонду	7	12	2	2			8	11,5	0,5					11
Тема 7.2. Менеджмент лісових ресурсів на території природно-заповідного фонду	8	12	2	2			8	11,5	0,5	1				10
Разом за змістовим модулем 2		92	16	16			60	90	4	4				82
Змістовий модуль 2. Стратегічний менеджмент на підприємствах лісового господарства за умов європейської інтеграції														
Тема 8.1. Стратегічний менеджмент: <i>теоретичні основи</i>	9	12	2	2			8	11,5	0,5					11
Тема 8.2. Стратегічний менеджмент: <i>реалізація на підприємствах лісового господарства</i>	10	12	2	2			8	13	1	1				11

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л			п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.		
Тема 9.1. Менеджмент деревинних лісових ресурсів з урахуванням європейських вимог до забезпечення законності походження деревини та уникнення знеліснення і деградації лісів: <i>сутність та вимоги європейського законодавства</i>	11	12	2	2			8	12,5	0,5					12
Тема 9.2. Менеджмент деревинних лісових ресурсів з урахуванням європейських вимог до забезпечення законності походження деревини та уникнення знеліснення і деградації лісів: <i>вплив ініціатив ЄС на лісову галузь України</i>	12	13	2	2			9	13,5	0,5	1				12
Тема 10. Менеджмент недеревинних лісових ресурсів	13	13	2	2			9	12,5	0,5					12
Тема 11.1. Конфлікти, пов'язані з лісовими ресурсами: <i>теоретичні основи</i>	14	13	2	2			9	13,5	0,5	1				12
Тема 11.2. Конфлікти, пов'язані з лісовими ресурсами: <i>менеджмент</i>	15	13	2	2			9	13,5	0,5	1				12
Разом за змістовим модулем 2		88	14	14			60	90	4	4				82
Усього годин		180	30	30			120	180	8	8				164

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади менеджменту лісових ресурсів у контексті сталого розвитку		
1	Практична робота 1. Динамічні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів у лісовому господарстві. Сенситивний аналіз інвестиційного проекту (на прикладі плантаційного лісовирощування)	4
2	Практична робота 2. Застосування теорії ігор для обґрунтування рішення щодо формування виробничої програми з вирощування декоративного садивного матеріалу на підприємстві лісового господарства	4
3	Практична робота 3. Оцінка ризику реалізації продукції лісогосподарським підприємством на основі статистичного методу.	2
4	Практична робота 4. Менеджмент лісових ресурсів із урахуванням світових підходів до збереження, охорони та використання лісів	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5	Практична робота 5. Планування лісгосподарської діяльності в контексті вимог стандарту для сертифікації системи ведення лісового господарства за схемою FSC	2
6	Практична робота 6. Особливості функціонального зонування природно-заповідних територій та підходи до їх збереження і використання. Модульна контрольна робота 1.	2
Змістовий модуль 2. Стратегічний менеджмент на підприємствах лісового господарства за умов європейської інтеграції		
7	Практична робота 7. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного планування у лісовому господарстві	6
8	Практична робота 8. Інструменти забезпечення невиснажливого використання недеревинних лісових ресурсів	4
9	Практична робота 9. Менеджмент конфліктів, пов'язаних із лісовими ресурсами та лісгосподарською діяльністю. Модульна контрольна робота 2	4
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади менеджменту лісових ресурсів у контексті сталого розвитку		
1	Самостійна робота 1. Теоретичні основи менеджменту. Приклади успішного менеджменту лісових ресурсів на підприємствах лісового господарства	15
2	Самостійна робота 2. Ризики підприємств лісового господарства. Інноваційний менеджмент на підприємствах лісового господарства: теорія та практика	15
3	Самостійна робота 3. Вимоги до моніторингу відповідно до FSC національного стандарту для України. Підходи до збереження цінностей довкілля в системі лісової сертифікації за схемою FSC	15
4	Самостійна робота 4. Планування охорони, відтворення та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Документація підприємств лісового господарства щодо об'єктів природно-заповідного фонду. Відповідальність за порушення законодавства України про природно-заповідний фонд	15
Змістовий модуль 2. Стратегічний менеджмент на підприємствах лісового господарства за умов європейської інтеграції		
5	Самостійна робота 5. Стратегія розвитку лісового господарства України в контексті європейської інтеграції. Європейське законодавство щодо забезпечення законності походження деревини та уникнення знеліснення й деградації лісів: інтерпретація понять та вимог	15
6	Самостійна робота 6. Інструменти підтвердження законності походження деревини (електронний облік деревини, сертифікат про походження лісоматеріалів)	15

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
7	Самостійна робота 7. Диверсифікація джерел доходу підприємств лісового господарства в контексті ресурсо- та енергоефективності. Перспективи використання корисних властивостей лісів для рекреаційних і туристичних цілей	15
8	Самостійна робота 8. Лісова етика: зарубіжний досвід та формування в Україні. Кодекси етики в системі лісогосподарювання в Україні	15
	Разом	120

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики результатів навчання є: екзамен; модульні тести; розрахункові і тестові роботи; захист практичних робіт.

6. Методи навчання

Методами навчання є: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда); практичний метод (практичні заняття); наочний метод (метод ілюстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування); відеометод (дистанційні, мультимедійні методи); самостійна робота (виконання завдань); індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання

Методами оцінювання є: екзамен; усне або письмове опитування; модульне тестування; командні проекти; есе; захист практичних робіт; презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни **R**_{дис} (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до

рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{HP} (до 70 балів): $R_{дис} = R_{HP} + R_{AT}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Павліщук О. П. Електронний навчальний курс «Менеджмент лісових ресурсів». URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1789>.
2. Павліщук О. П., Кравець П. В. Менеджмент лісових ресурсів: навч. посіб. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гавришенко В.М., 2015. 319 с.
3. Павліщук О. П., Кравець П. В., Василишин Р. Д. Менеджмент лісових ресурсів: підручник. Київ – Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І. С., 2020. 350 с.
4. Павліщук О. П., Кравець П. В. Навчально-методичний посібник для вивчення дисципліни «Менеджмент лісових ресурсів» студентами заочної форми навчання спеціальності «Лісове господарство» (спеціалізація «Менеджмент лісових ресурсів та лісовпорядкування»). Київ : «ЦП «Компринт», 2016. 132 с.
5. Павліщук О. П., Кравець П. В. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Менеджмент лісових ресурсів» для самостійної роботи студентів денної форми навчання ОС «Магістр» спеціальності 205 «Лісове господарство» (спеціалізації «Менеджмент лісових ресурсів та лісовпорядкування»). Київ, 2017. 222 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Адамовський О. М. Ідея сталого лісокористування у ретроспективі. *Регіональна економіка*. 2009. №3 (53). С. 233–240.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 504 с.
3. Василишин Р. Д. Еколого-енергетичний потенціал лісів Українських Карпат та його стале використання : монографія. Київ : ТОВ «ЦП «Компринт», 2018. 303 с.
4. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Лісове господарство. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Довідник з лісового фонду України за матеріалами державного обліку лісів станом на 01.01.2011 року. Ірпінь, 2012. 130 с.
6. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
7. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. [Чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 30 с.
8. Загвойська Л. Д., Маселко Т. Є., Якуба М. М. Економічний аналіз інвестиційних проектів : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. 318 с.
9. Землекористування: еколого-економічні проблеми, конфлікти, планування : навч. посіб. / Соловій І. П. та ін. Львів : Афіша, 2005. 400 с.

10. Іванюта С. М. Антикризове управління : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
11. Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні : монографія / Кравець П. В. та ін. ; за ред. П. В. Кравця. Київ : ННЦ ІАЕ, 2009. 250 с.
12. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 406 с.
13. Костюкевич Р. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2011. 270 с.
14. Кравець П. В., Павліщук О. П., Розвод С. В. Оцінювання ключових елементів маркетингового менеджменту на підприємствах лісового господарства. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів : РВВ НЛТУ України, 2013. Вип. 23.2. С. 262–272.
15. Лісовий Кодекс України : постанова Верховної Ради України від 21.01.94 р. № 3852-ХІІ. URL: zakon.rada.gov.ua/go/3852-12.
16. Менеджмент охоронних лісів України : монографія / Шеляг-Сосонко Ю. Р. та ін. ; за ред. Ю. Р. Шеляга-Сосонка. Київ : Фітосоціоцентр, 2003. 299 с.
17. Павліщук О. П., Кравець П. В. Взаємодія із зацікавленими сторонами згідно з FSC національним стандартом системи ведення лісового господарства для України. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2020. Vol. 11. № 1. P. 55–65. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/forest2020.01.055>.
18. Павліщук О. П., Кравець П. В. Диверсифікація діяльності підприємств лісового господарства України в контексті забезпечення комплексного лісокористування. *Економічний простір*. 2017. № 125. С. 98–109.
19. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Вид. 3-тє. Київ : Знання, 2007. 668 с.
20. Скрипко Т. О. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2011. 423 с.
21. Соловій І. П. Політика сталого розвитку лісового сектора економіки: парадигма та інструменти : монографія. Львів : РВВ НЛТУ України, вид-во ТЗОВ «Ліга-Прес», 2010. 368 с.
22. Сталий розвиток лісового господарства в Україні. URL: <http://sfmu.org.ua>.
23. Старостіна А. О. Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та
24. Участь громадськості в управлінні лісовим господарством : практ. посіб. / Кравець П. В. та ін. ; за ред. П. В. Кравця. Київ : Компринт, 2012. 56 с.
25. Шегда А. В. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.
26. Шиян А. А. Теорія ігор: основи застосування в економіці та менеджменті : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2009. 164 с.
27. Adaptive forest management in Central Europe: Climate change impacts, strategies and integrative concept / A. Bolte, Ch. Ammer, M. Lof and other. *Scandinavian Journal of Forest Research*. 2009. № 24. P. 473–482.
28. Ansoff H. I. Strategic management. London: Palgrave Macmillan, 2007. 233 p.
29. Bowman C. The essence of strategic management. New York: Prentice Hall, 1990. 152 p.

30. Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the Regions. New EU Forest Strategy for 2030. 2021. 28 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572>.
31. Forest Stewardship Council. URL: <https://fsc.org/en>.
32. FSC National Forest Stewardship Standard of Ukraine FSC-STD-UKR-01-2019 V 1-0. URL: <https://fsc.org/en/document-centre/documents/resource/428>.
33. Global Forest Resources Assessment 2020. Main report. FAO. 2020. URL: <https://doi.org/10.4060/ca9825en>.
34. Helms J. A. The dictionary of forestry. Bethesda, MD: The Society of American Foresters, 1998. 210 p.
35. International Union for Conservation of Nature. URL: <https://www.iucn.org>.
36. ISO 31000:2018 «Risk management – Guidelines». URL: <https://www.iso.org>.
37. ISO/IEC 31010:2019 «Risk management – Risk assessment techniques». URL: <https://www.iso.org>.
38. Journal «Forest Ecology and Management». URL: <https://www.sciencedirect.com/journal/forest-ecology-and-management>.
39. Mescon M. H., Albert M., Khedouri F. Management. 3rd edition. New York: Harper & Row, 1988. 777 p.
40. Ministerial conferences on the Protection of Forests in Europe. URL: <https://foresteurope.org>.
41. Pavlishchuk O., Kravets P., Churilov A. Integration of Environmental Values into the Management System of Forestry Enterprises in Accordance with the Requirements of Forest Certification. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2022. Vol. 13. № 4. P. 84-95. DOI: 10.31548/forest.13(4).2022.84-95.
42. Programme for the Endorsement of Forest Certification. URL: <https://www.pefc.org>.
43. Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010. *Official Journal of the European Union*. 2023. L 150. P. 206 – 247. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1115&qid=1712782631158>.
44. Spittlehouse D. L., Stewart R. B. Adapting to climate change in forest management. *Journal of ecosystems and management*. 2003. Volume 4. Number 1. URL: https://www.researchgate.net/publication/228601739_Adaptation_to_climate_change_in_forest_management.
45. State of Europe's Forests 2020. 394 p. URL: https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/08/SoEF_2020.pdf.
46. Sustainable development goals. URL: <https://www.un.org/sustainable-development/sustainable-development-goals/>.
47. Thompson A. A., Strickland A. J. Strategic management: concepts and cases. 13th Edition. Boston: Mcgraw-Hill, 2003. 450 p.
48. World Wide Fund For Nature. URL: <https://wwf.panda.org>.